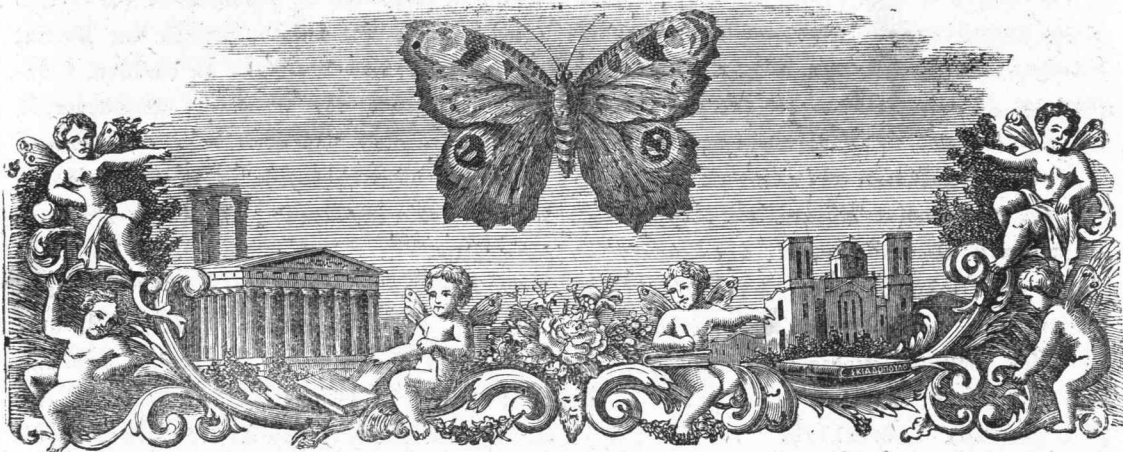

Χ Ρ Υ Σ Α Λ Λ Ι Σ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ, ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΤΟΜΟΣ Β'.

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, 1864.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 45.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΚ ΓΕΝΟΥΣΗΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΩΝ.

ΥΠΟ ΚΑΡΟΛΟΥ ΧΟΠΦΙΟΥ

(Συνέχεια ἴδε φυλλ. 44).

Η 26 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1374 ἔληξεν ἡ προθεσμία καθ' ἣν ἡ Μάονα ἐδικαιοῦτο νὰ κατέχη τὴν Χίον, ἀλλ' ἡ Γένοα δὲν ἐδύνατο νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποχρεώσεις της, διότι ὁ Κυπριακὸς πόλεμος εἶχεν ἤδη ἐξαντλήσει τὸ ταμεῖόν της. Τοῦτου ἕνεκα ἡ δημοκρατία, ἵνα μὴ παρέλθῃ ἡ προθεσμία καὶ ἀπολέσῃ τὰ ἐπὶ τῆς νήσου δικαίωμάτά της, ἐδανείσθη, τῇ 20 Νοεμβρίου 1373 παρὰ τῶν προϊσταμένων τῆς Μάονας, ὡς παρὰ τραπεζιτῶν, ἑκατὸν πενήτηντα χιλιάδας καὶ διακοσίας πενήτηντα λίβρας (ἄτε μεταβληθείσης τότε τῆς ἀξίας τῶν νομισμάτων (luogi) ἄτινα πρότερον μὲν ἐτιμῶντο ἑκατὸν λιβρῶν ἑκαστον, τότε δ' εἶχον ἐκπέσει εἰς μόνον ἑβδομήκοντα πέντε, ὥστε αἱ πρότερον δύο χιλιάδες καὶ τριάκοντα τοιαῦτα νομίσματα, ἤδη ἰσοσταμίζοντο πρὸς 152,250 λίβρας) καὶ διὰ τῶν χρημάτων τούτων ἐπλήρωσε τὴν ἑταιρίαν. Ὅπως δὲ μὴ φαίνεται ὅτι ἡ δημοκρατία αὐτὴ περιῆλθεν εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ δανεῖσθαι, ἐπέτρεψεν εἰς δύο βουλευτάς, τὸν Βαρθολομαῖον Βουλγάρον,

καὶ Ἰωάννην Ἰμπεριάλην νὰ δανεισθῶσιν ἐπ' ὀνόματι τῶν καὶ πληρώσωσι τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν ἡ Γένοα ἐκτῆσατο καὶ τὸ *Dominium utile* ἐπὶ τῆς Χίου. Ἀλλ' ἵνα οἱ δανείσαντες τὸ ἄνω ποσὸν Μαονεῖς ὧσιν ἐξησφλισμένοι, ἀπεφασίσθη νὰ ὑπενοικιασθῇ ἡ νῆσος ἐπὶ ἔτερχ εἴκοσιν ἔτη, καὶ ἐκ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῆς νὰ πληρώνηται ὁ τόκος τῶν δανειστῶν. Ἐγένετο λοιπὸν συνθήκη δι' ὑποθηκείσεως τῆς Χίου μετὰ τῆς Μάονας, δι' ἧς συνθήκης οἱ δανείσται ἐδικαιοῦντο νὰ νέμωνται τὰ εἰσοδήματα τῆς Χίου μέχρι τοῦ 1394· ἐπειδὴ ὅμως ταῦτα ὑπερέβαινον μέγਾਲως τοὺς τόκους τῶν 152,250 λιβρῶν, ἀπεφασίσθη τὸ περιπλέον νὰ μὴ ἀφαιρῆται ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου, ἀλλ' ἡ Μάονα νὰ πληρῶνῃ ὡς ἐτήσιον τόκον δύο χιλιάδας χρυσῶν ὑπερπύρων. Ἡ ἀπόδοσις τοῦ κεφαλαίου ὠρίσθη ὅτι ἔπρεπε νὰ γίνη ἐν ἔτει 1394 μετὰ διετῆ προμνήσιν ταύτης, ἀπὸ δὲ τὸν τέως φόρον νὰ πληρῶνῃ ἡ Μάονα τοῖς μετρητοῖς δεκατέσσαρας χιλιάδας χρυσῶν ὑπερπύρων ὡς τόκον διὰ τὰ ἔτη 1370—1380, ὥστε ἡ Μάονα ἔμενε πολὺ περιορισμένη ἐν τῇ διαχειρίσει τῆς νήσου Χίου. Ὅσον δ' ἀφώρα τοὺς λοιποὺς ὄρους ἔμειναν ὡς διεγράφοντο ἐν τῇ συνθήκῃ τῆς 26 Φεβρουαρίου 1347· ἐπειδὴ ὅμως εἶδον ὅτι ἡ Γένοα, συνεισὰ τῆς κακῆς αὐτῆς οικονομικῆς καταστάσεως, ἕνεκα τῆς ὁποίας τῇ 16 Μαρτίου

4380 αὕτη ἐπώλησεν ἤδη τὸν φόρον τῆς Χίου μεθ' ἐτέρων εισοδημάτων εἰς τὴν Τράπεζαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἀντὶ ἑκατοντακισχιλίων λιβρών, δὲν θὰ ἐδύνατο νὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺς δανειστάς της, καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἰουστινιάνει ἦσαν μεγαλοφρονέστεροι πατριώται ἢ αἱ ὑπερήφανοι οἰκογένειαι τῶν Σπινόλα, Γριμάλδη, Φιέσχη, Ἀδόρνη, Δόρια, Φραγγοζή καὶ ἄλλων, θελόντων νὰ ἐπωφεληθῶσιν ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς πατρίδος των, προσεφέρθησαν οἱ Μαονεῖς ν' αὐξήσωσι τὸν φόρον εἰς δύο χιλιάδας καὶ πεντακοσίας λίβρας, καὶ ἐκτὸς τούτου νὰ προκαταβάλωσι δάνειον εἰς τὴν δημοκρατίαν εἴκοσι πέντε χιλιάδας λίβρας διὰ διάφορα ἐξόδα τοῦ πολέμου, καὶ τοιοῦτότρόπως παρεξέταθη ἡ τῷ 1394 λήγουσα προθεσμία, μέχρι τῆς 21 Νοεμβρίου 1418, ἄχρις ἧς ἡμέρας ἡ Γενοῦη εἶχε τὸ δικαίωμα ν' ἀνταλλάξῃ τὴν νῆσον, ἥτις ὅμως ἔμεινεν εἰς χεῖρας τῶν Ἰουστινιανῶν.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ ἐξωτερικὴ, κατὰστασις τῆς Μαόνας εἶχε κατὰ τι ἀλλοιωθῆ. Ἐν ἔτει 1379 Ἑνετικαὶ γαλέραι ἐκυρίευσαν τὴν ἀρχαίαν Φώκαιαν καὶ ἔκασαν τὰ προάστεια τῆς Χίου. Μετὰ ταῦτα ἐπῆλθον οἱ γενίτζαροι Μουράτ τοῦ Α' καὶ Βαγιαζήτου, οἵτινες ἀφῆρσαν ἀπ' αὐτῆς τὴν Σάμον, καὶ τὴν μετέβαλον εἰς ὀρηκτῆριον πειρατῶν· ἀλλὰ τῷ 1382 ἐπῆλθεν εἰρηνικὴ τις σχέσις τῆς Γενούης πρὸς τὴν Ἑνετίαν, καθότι αἱ δύο αὐταὶ δημοκρατίαι ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ συμμαχήσωσι κατὰ τῶν Τούρκων. Ἡ περιποίησις μάλιστα ἦν ὁ ἑπαρχος τῆς Χίου Βαρθολομαῖος Περεγρίνος ἔκαμεν εἰς τοὺς ἐν Νικοπόλει αἰχμαλωτισθέντας Χριστιανούς, συνετέλεσεν ὅπως ἐξαφανισθῆ ἡ ἀνάμνησις τῆς ἐθνικῆς ἔχθρας, καὶ ἡ Ἑνετία προσεκαλέσατο ἐν ἔτει 1398 καὶ 1402 τὴν Μαόναν ὅπως ἐνωθῶσι πρὸς ἀποσόβησιν τῶν Τούρκων. Ἡ φιλία αὕτη μικρὰν διάρκειαν ἔσχε, τῷ δὲ 1403 βλέπομεν Χίους καὶ Ἑνετοὺς μαχομένους πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ ἡ ἕρις αὕτη ὑπῆρξε βραχυχρόνιος. Ἐπὶ Βαγιαζήτ τοῦ Α' οἱ Τούρκοι ἐκυρίευσαν ἐκ τῶν χωρῶν τῶν Ἰουστινιανῶν τὴν νέαν καὶ παλαιὰν Φώκαιαν, ἣν εἶχεν ὑπενοικιάσει ὁ Ἰάκωβος Καττελοῦζιος τῆς Λέσβου, ὑπετάχθησαν δ' αἱ δύο αὐταὶ πόλεις εἰς τὸν Βαγιαζήτ, καὶ τούτου ἐν Ἀγγόρα ὑπὸ τῶν Μογγόλων φονευθέντος, περιῆλθον εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ Τιμούρ, οὗ ὁ ἔγγονος Σαχ-Ρόκ, ἐν ἔτει 1403, ἐδέξατο τὴν ὑποταγὴν ἐκείνων. Μετὰ τὴν Μογγολικὴν ἐπιδρομὴν, ἥτις ἐντὸς μικροῦ παρήλθεν, ἡ Μαόνα τοσοῦτον ἐπέσειθη,

ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὴν ἡγεμόνων Τούρκων, ὥστε περιῆλθεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ πληρώσῃ φόρον εἰς τοὺς Ὀσμάνους διὰ τὴν Φώκαιαν καὶ πεντακοσία δουκάτα εἰς τὸν ἡγεμόνα τοῦ Σαρουχάν. Ἐν δὲ τῇ γενομένῃ, τῇ μεσολαβήσει τοῦ Πέτρου Ζένου, δουκὸς τῆς Ἄνδρου, μετὰ τῆς Ἑνετίας καὶ τοῦ Σουλτάνου Σουλεϊμάν Α' συνθήκη, ἡ δημοκρατία ἔπεισε τὸν Ὀθωμανὸν νὰ παραιτηθῆ τῶν πεντακοσίων δουκάτων ὑπὲρ τῆς Μαόνας. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ συνέβη ἐν τῇ νήσῳ ἡ πρώτη καὶ τελευταία ἐπανάστασις, ἣν ἡ Μαόνα ἀπεπειράθη ἐκεῖ.

Τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα εἶχεν ἤδη πέσει ἐν Γενούῃ, καὶ ὁ στρατάρχης Ἰωάννης Boucicaut διώκει τὸν τόπον ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας· οἱ Ἰουστινιάνει λοιπὸν ἐκλαθόντες ὡς ἀκυρωθεῖσας τὰς συμβάσεις, αἵτινες συνέσχεον αὐτοὺς πρὸς τὴν Γενοῦαν, ὑψώσαν τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως, κραυγάζοντες «Ζήτω ὁ λαὸς καὶ ὁ Ἅγιος Γεώργιος» καὶ ἀποβαλόντες τὸν ἑπαρχον καὶ τοὺς λοιποὺς ἄρχοντας, ἐπέβαλον εἰς τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ἐμπόρους καταναγκαστικὸν δάνειον δεκαπεντακισχιλίων χρυσῶν νομισμάτων δι' ἐξόδα τοῦ πολέμου, καὶ ἀνεκῆρυξαν τῇ 21 Δεκεμβρίου 1408, ἡμέραν τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ τὴν ἀνεξαρτησίαν των. Ἐπειδὴ ὅμως προέβλεπον ὅτι ὁ Boucicaut ἐμελλε νὰ πέμψῃ δυνάμεις κατ' αὐτῶν, στείλαντες πρέσβεις εἰς Ἑνετίαν, ἠτήσαντο τὴν συνδρομὴν της· ἡ δὲ δημοκρατία ἐκείνη, τὸ μὲν αἰτηθὲν δάνειον εἰκοσакισχιλίων δουκάτων ἠρήσατο αὐτοῖς, τοῖς ἐπέτρεψεν ὅμως νὰ προμηθεύωνται ἐκ μὲν Κρήτης καὶ Εὐβοίας τροφὰς, ἐξ Ἑνετίας δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ὄπλα· ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀφιχθῶσιν αὐτὰ ὁ Γενουήσιος ναύαρχος Κορβέδος Δόρια μετὰ λαμπροῦ στόλου, εἰς ἐξοπλισμὸν τοῦ ὁποίου συνωμολογήθη τῇ 1 Μαρτίου 1409 δάνειον τετρακισμυρίων ὑπερπύρων μετὰ τῆς τραπέζης τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, προσωρμίσθη, τῇ 18 Ἰουνίου, εἰς Χίον, καὶ ἐκυρίευσεν τὴν ἐπομένῃν ἡμέραν τὰ προάστεια της· τὴν ἀκρόπολιν της ὅμως δὲν ἐδυνήθη νὰ κυριεύσῃ τοσοῦτον εὐχερῶς, διότι ἐκεῖ ἐπολέμησαν μετὰ μεγάλου πείσματος ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφοὺς καὶ συμπολίται πρὸς συμπολίτας· τέλος μετὰ μεγίστην αἱματοχυσίαν, οἱ Χίοι ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὸν πλεονάζοντα ἀριθμὸν τῶν ἐναντίων, καὶ τῇ 1 Ἰουλίου ὁ Δόρια κατέλαβε τὴν Χίον, ἀναλαβὼν χρῆν ἐπάρχου αὐτῆς, ὑπέταξε τὴν νῆσον τῇ Γαλλικῇ κυριότητι καὶ ἐτιμώρη-

σε τὴν βεβαίως δικαιολογημένην ταύτην ἐπανάστασιν μόνον διὰ τῆς ἀπελάσεως τῶν Γραικῶν πρωταιτίων, χωρὶς νὰ μεταβάλλῃ τὸ ἐλάχιστον ἐπὶ τῆς νήσου. Ὁ Δόρυα ἠνάγκασε τοὺς ἐπίσημότερους Μκοναίους Ὀττοβουόνον, Βαπτιστὴν, Γαβριέλλην καὶ Ραφαέλλην διὰ συνθήκης τῆς 30 Ἰουλίου, νὰ πωλήσωσιν αὐτῷ, ἐπὶ ἀποδείξει τῆς παραλαβῆς τῶν χρημάτων, τὰς ἐπὶ τῆς Χίου μετοχὰς των, ἀλλ' ἐπειδὴ μετέπειτα ἀπεδείχθη ὅτι οὐδέποτε ἔκεινοι ἔλαβον χρήματα, ἡ συνθήκη αὐτῆ ἠκυρώθη καὶ ἀνεγνωρίσθη αὐθις αὐτοῖς ὡς ἀναφρίετος ἰδιοκτησία των ἢ προτέρα μετοχῆ των, καθόσον οὗτοι ἔδειξαν τὴν μεγαλειτέραν αὐταπάρησιν καὶ ἐθελουσίαν, ὅτε ἐπὶ πλοῖα Καταλανῶν, τῶν πρώτων καὶ πατροπαράδωτων τούτων ἐχθρῶν τῆς Γενούης, πρόσρμισθέντα εἰς τὴν νῆσον, προσέβαλον αὐτήν. Κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην οἱ Ἰουστινιᾶναι μὲ πέντε μόνον ἐμπορικὰ πλοῖα καὶ ὀκτακοσίους ἄνδρας, εἰς ἐκμίσθωσιν τῶν ὀπρίων ἀμέσως καὶ προθύμως κατέβαλον 3762 φλωρία, προσέβαλον τοὺς Καταλανοὺς, οἵτινες μετὰ τὴν λεηλασίαν τῆς νήσου ἔπλεον εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἔτρεψαν τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγὴν καὶ ἐπέστρεψαν μετὰ πλείστης ὀσσης λείας εἰς Χίον. Καὶ ἑτέρα ὑπὸ τῶν Ὀσμάνων κατὰ τὸ ἐπιόν ἔτος ἐπὶ τῆς νήσου προσβολὴ ἀπεκρούσθη ἐπιτυχῶς παρ' ἐπιουρίας σπευσάσης ἐκ Γενούης καὶ παρ' ἑτέρας ἐκ Ῥοδίων, εἰς οὓς εἶχε πεμφθῆ πρέσβυς ὁ Μκοναῖος Βερνάρδος Πατέριος.

Τῆ 11 Μαρτίου 1413, τῆς μετὰ τῆς Γενούης συνθήκης τροποποιηθείσης, ἀνεβλήθη ἡ προθεσμία τῆς ὑπὸ τῶν Μκοναίων κατοχῆς τῆς Χίου ἐπὶ ἄλλα εἴκοσιν ἑννέα ἔτη, δηλονότι μέχρι τῆς 21 Νοεμβρίου 1447, ἀντὶ νέου δανείου δεκαοκτῶ χιλιάδων λιβρῶν καὶ τοῦ εἰθιμένου φόρου δύο χιλιάδων καὶ πεντακοσίων. Τῆ 17 Δεκεμβρίου 1436 ἀνεβλήθη πάλιν ἐπὶ ἕτερα εἴκοσιν ἑννέα ἔτη, τουτέστι μέχρι τῆς 21 Νοεμβρίου 1476, γενομένου συγχρόνως καὶ νέου δανείου εικοσιπεντακισχιλίων λιβρῶν τῆ δὲ 19 Νοεμβρίου 1476 μετὰ προηγουμένην σύσκεψιν καὶ τινας τροποποιήσεις τοῦ κανονισμοῦ τῆς Χίου ἀνεβλήθη πάλιν ἐπὶ ἕτερα εἴκοσιν ἑννέα ἔτη, ἥτοι μέχρι τοῦ 1507, καὶ τῆ 16 Νοεμβρίου 1507, ἐπὶ δύο ἕτερα, ἥτοι μέχρι τῆς 11 Νοεμβρίου 1509. Τῆ εἰκοστῆ Ἀπριλίου 1509 διατάχθη τὸ ἐν Γενούῃ ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς Χίου Γραφεῖον (officium Chii) ἕπως σκεφθῆ περὶ τῶν μέσων τῆς ἰκανοποιήσεως τῶν Ἰουστινικῶν καὶ τῆς ἀνακτήσεως τῆς νήσου

Χίου, δέκα δὲ Τραπεζίται Γενουήνσιοι προκατέβαλον, τῆ 22 Ὀκτωβρίου 1510, τὰς ἀπαιτούμενας 152,250 λίβρας πρὸς τοῦτο· ἀλλ' ὅτε ἀνεκοινώθη ἡ ἀπόφασις αὕτη, ὅτι δηλαδὴ τὰ πρὸς πληρωμὴν χρήματα ἦσαν ἔτοιμα, εἰς τοὺς ἐν Γενούῃ ἀντιπροσώπους τῆς Μαόνας, καθὼς καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς Χίους, οὗτοι διεμαρτυρήθησαν τῆ 5 καὶ 12 Νοεμβρίου κατὰ τῆς πληρωμῆς, λέγοντες ὅτι τὸ προσφερόμενον ποσὸν ἕνεκα τῆς μεγίστης ὑπερτιμήσεως ἦν ὑπέστησαν τὰ νομίσματα, καὶ τῆς δαπάνης, ἣν εἶχεν ὑποστῆ ἡ Μαόνα διὰ τὴν Χίον, ἦν πάντῃ ἀνεπαρκές. Ἀνεβλήθη λοιπὸν προσωρινῶς μέχρι τοῦ 1513 ἡ προθεσμία τῆς πληρωμῆς, καὶ ἀπεφασίσθη τέλος ν' ἀφθεθῆ ἡ νῆσος τῆ ἑταιρίᾳ ἵνα μὴ περιπλεχθῆ ἡ δημοκρατία εἰς νέας ὑποχρεώσεις, τῆ δὲ 15 Ἰουνίου 1513 ἀπεφασίσθη μετὰ ὀκτῶ νέων ἀντιπροσώπων τῶν ἐν Χίῳ Ἰουστινιανῶν, οὓς ἐφήφισαν ἔκεινοι τῆ 24 Σεπτεμβρίου 1512, ἡ μὲν Χίος νὰ μείνῃ μέχρι τῆς 15 Ἰουνίου 1542 κτῆμα τῶν Ἰουστινιανῶν, ὁ δὲ κωνοισμὸς νὰ τροποποιηθῆ κατὰ τι. Ἀλλὰ ἐν τῇ ἐπελθούσῃ μεταρρυθμίσει τοῦ ἐν Γενούῃ συντάγματος, καθ' ἣν πρὸς τοῖς ἄλλοις οἱ πλείστοι τῶν τότε Μκοναίων ἐνεγράφησαν ἐν τῇ Χρυσῇ Βίβλῳ τῆς δημοκρατίας, ἔτει 1528, συνεφωνήθη, μὴ ληφθεῖσης ὑπ' ἑξίν τῆς ταχθείσης προθεσμίας, ἵνα μείνῃ ἡ νῆσος ἐπ' ἄπειρον κτῆσις τῆς μετοχικῆς ἑταιρίαις ἀντὶ δισχιλίων καὶ πεντακοσίων λιβρῶν ἑτησίου φόρου, καὶ διετέλεσε μένουσα τοιαύτη, μέχρι τῆς ἐπιδρομῆς καὶ ἀλώσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἔτι τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, οἱ Ὀσμάνοι ἤρξαντο ἤδη φορολογεῖν τὴν νῆσον, ἥτις ἐκ τῆς μετὰ τῶν Γενουνησίων ἡγεμόνων τῆς Ἀχαΐας καὶ τοῦ τῆς Λέσβου Ζαχαρίου Κατελούζη ἐνώσεώς της, ἐπορίσατο μικρὰ μόνον διὰ τὸ ἐμπόριον αὐτῆς πλεονεκτήματα, οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν ἀσφάλειάν της. Ἡ ἑταιρία, προτάσει τοῦ Πέτρου Ζένου, συνεμάχησεν ἐν ἔτει 1415 μετὰ τῶν Ἐνετῶν καὶ Ῥοδίων κατὰ τῶν Τούρκων καὶ ὑπέδεξατο τὸν Ἐνετὸν ναύαρχον Πέτρον Δορεδάνον, ὅστις ἐν τῷ ἀκρωτηρίῳ τῶν Μαστιχοχωρίων ἐκρέμασεν εἰς τοὺς κλάδους τῶν δένδρων, ὅσους Τούρκους εἶχεν αἰχμαλωτίσει, τῆς Μαόνας ὅμως ἀκριβῶς ἀποτισάσης τὴν πράξιν ταύτην. Ἀναγκασθεῖσα μετὰ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας νὰ ὑποταγῆ ἐν Σμύρνῃ εἰς τὸν Σουλτάνον Μωάμεθ Β', ἐξηγόρασεν ἀντὶ τετρακισχιλίων χρυσῶν νομισμάτων τὴν ἄδειαν τοῦ ἐλευθέρως ἐμπορεύεσθαι

ἐντὸς τοῦ Τουρκικοῦ κράτους καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν νήσων, ἀποστείλασα πρὸς ἐπιτυχίαν τούτων πρέσβεις, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Ἰωάννης Ἀδόρνος, υἱὸς τοῦ δόγου Γεωργίου, τὸ δεύτερον τότε ἐνοικιάσας ἐπὶ δεκαετίαν τὴν Νέαν Φωκίαν, καὶ ὑποβληθεὶς εἰς ἐτησίαν πληρωμὴν τῷ Σουλτάνῳ εἰκοσακισχιλίων χρυσῶν νομισμάτων (τόσση μεγάλη ὑπελογίζετο καὶ τότε ἀκόμη ἡ ἀξία τῶν στυπτηρωρῶν τῆς πόλεως ἐκείνης.) Στενοχωρηθεὶς ὁ Ἰωάννης ὑπὸ Καταλωνῶν πειρατῶν, δὲν ἀπέτισεν ἐπὶ τινα χρόνον τὸν φόρον τοῦτον ὅτε ὅμως τῷ 1421 Μουράτ ὁ Β΄. διεδέξατο ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὑποταχθεὶς ἀμέσως αὐτῷ, ἠναγκάσθη νὰ πληρώσῃ πάντας τοὺς ὀφειλομένους φόρους καὶ νὰ συνδράμῃ αὐτὸν, ἐν ἔτει 1422, μετὰ ἑπτὰ πλοίων καὶ ἐκτακτοῦν Γενουησίων στρατιωτῶν κατὰ Μουσταφᾶ, τοῦ διχρησθητοῦντος εἰς τὸν Μουράτ τὸν θρόνον, καὶ οὗ ἡ καταστροφή κυρίως εἶνε ἔργον τοῦ Ἀδόρνου καὶ τοῦ ἀδωροδοκῆτου στρατηγοῦ αὐτοῦ Βαρνάβᾳ δὲ Κορνέλια. Προσέφερε δὲ τὴν συνδρομὴν ταύτην ἀντὶ πενήντα χιλιάδων δουκάτων καὶ ἐκπτώσεως ἐκ τῶν φόρων εἴκοσι ἑπτὰ χιλιάδων χρυσῶν νομισμάτων προσέτι εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν του ὁ Σουλτάνος τῷ ἀπένειμεν ἰσοθίως τὴν κτῆσιν τῆς Νέας Φωκίας, τῷ ἐδώρησατο τὸ παρά τῷ Μακεδονικῷ παραλίῳ εἰς ἐμπορικωτάτην θέσιν κείμενον φρούριον Περιθεώριον καὶ ἐφιλοδώρησε πολυτελῶς καὶ τὸ ἐπιτελεῖον αὐτοῦ διὰ λαμπρῶν φορεμάτων καὶ ὑφασμάτων. Μετὰ τὸν ἐν ἔτει 1424 ἐπισυμβάντα θάνατον τοῦ Ἀδόρνου, μὴ καταλιπόντος ἐκ τῆς συζύγου του Μαρίας Βεκαρίας κληρονόμον, ἐγκατέστη ὡς ἐνοικιαστῆς Φωκίας ὁ Περσεβᾶλ Παλαβιτζίνης, ὅστις ἐπίσης ἐτήρησε τὴν μετὰ τῶν Τούρκων εἰρήνην, καὶ ἐν ἔτει 1425 συνέδραμεν ἐνεργητικῶς μετὰ τριῶν Χικῶν γαλερῶν τὸν Σουλτάνον ὅπως καταπολεμήσῃ τὸν ἐπαναστάντα κύριον τῆς Σμύρνης καὶ τῶν Ἰψέλων Γζουνεῖδ. Ἐν γένει δ' ἡ Μαρίνα μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1453 πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως διετέλει εἰς καλὰς πρὸς τοὺς Τούρκους σχέσεις, μέχρι οὗ ἡ εἰρήνη ἔπαυσε, λαβόντος μέρος ἐνὸς τῶν μελῶν αὐτῆς, τοῦ ἥρωος Ἰωάννου Γουλιέλμου Λόγγου, πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Πρὶν δὲ τούτου, ἀνενώθη μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννου, τῷ 1440, ἡ ἀρχία συνθήκη τοῦ 1363, ὁ δὲ διάδοχος αὐτοῦ Κωνσταντῖνος προσέβλεπε τὸν Λόγγον διὰ τῆς δωρεᾶς μάλιστα τῆς Δήμνου, ἐνῶ ἀφ' ἐτέρου οἱ

Γενουήνσιοι τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ Πέρα διετέλου ὑπὲρ τῶν Τούρκων. Κατὰ δὲ τὸ 1445—1453, ὡς ἐξωτερικὸν γεγονός δύναται νὰ μνημονευθῆ μόνον ὁ πρὸς Ἐνετιὰν πόλεμος (1431—1432).

Οἱ Ἐνετοί, πρὸ πολλοῦ εἰς πόλεμον κατὰ τῆς Γενούης διακειμενοί, προσεπάθησαν νὰ ἐξασθενίσωσι τὴν δημοκρατίαν ταύτην διὰ τινος κατὰ τῆς Χίου ἐπιδρομῆς. Τῇ 20 Ἀπριλίου ἤρξαντο ἐν Μεθώνῃ καὶ Κορώνῃ προπαρασκευάσας διὰ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην, καὶ τῇ 1 Ὀκτωβρίου 1431 ὁ στόλος αὐτῶν συγκείμενος ἐκ τριάκοντα πέντε γαλερῶν, ἐξέπλευσεν ὑπὸ τὸν ναύαρχον Ἀνδρέαν Μοτζενίγον καὶ τὸν μοίραρχον Γολφῖνον Βενιέρον, καὶ προσορμίσθεις τῇ 14 Νοεμβρίου πλησίον τῆς πρωτεύουσας, ἤρξατο ἀμέσως διὰ τεσσάρων μεγάλων βομβῶν τὸν κατ' αὐτῆς νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν βομβαρδισμόν. Κατὰ τοσοῦτων ὑπερεχουσῶν δυνάμεων, ἡ Μαρίνα μόλις διὰ πάσης σπουδῆς ἐδύνηθη νὰ συλλέξῃ τριακισίους μόνον ἄνδρας, οἵτινες ὅμως εὗρον ἀρχηγὸν ἀποφασιστικὸν καὶ γενναῖον, τὸν ἐπαρχον Ραφφαῆλον δὲ Ρεονάλδον Μοντάλδον. Τὰ ἀρχαῖα καὶ πεπαλαιωμένα τεῖχη, καίτοι κατακρημνισθέντα μετὰ τὸν πρῶτον κανονβολισμόν, ὑπερησπίσθησαν ὅμως ὑπὸ τῶν Χίων, οἵτινες ὠχυρώθησαν ὀπισθεν τῶν νέων τειχῶν, ἃ τῷ 1427 ὁ Λεονάρδος Ραγουζαῖος ἀρχιτέκτων ἐδείματο, καὶ ἃ ἐνίσχυον διπλαῖ τάφροι καὶ τριπλοὶ προμαχώνες. Τοσοῦτον δ' ἠρωισμόν ἐδείξαν οἱ ἀμυνόμενοι, ὅστε ὁ ἐκ Παύτης στρατηγὸς Σκαραμούτζιας, ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ τῷ ναύαρχῳ του ὅτι ἠπατήθησαν εἰς τὰς ἐλπίδας τῶν νομίσαντες ὅτι θὰ εὗρωσιν ἀσθενὲς καὶ ἐλειπὸν γραικικὸν πυργίον, ἀλλ' εὐρόντες φρούριον πραγματικόν, μὴ στερούμενον μήτε ὅπλα, μήτε ἄνδρας, μήτε θάρρος μήτε ἰταλικὴν γενναϊότητα συνέβουλεσε δὲ τὸν ναύαρχον νὰ μὴ παρατείνῃ ἐπὶ πολὺ τὴν πολιορκίαν, μηδὲ νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐπιδρομὴν τινα. Ἀλλ' ὁ Μοτζενίγος, ἐναντίον τῆς συμβουλῆς ταύτης, εἰσῆγαγε νύκτωρ γαλέρας τινὰς ἐντὸς τοῦ λιμένος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἠύρισκοντο δύο μόνον ἐμπορικὰ ἐκ Γενούης πλοῖα, καὶ κυριεύσας ἀπροσδοκῆτως καὶ ἐξ ἐφόδου δύο πύργους, οἵτινες ἦσαν κεκτισμένοι παρὰ τῷ λιμένι, ὅπως ἐπισκοπῶσι τὴν εἰσοδὸν αὐτοῦ, ἐπέπεσε παναχόθεν κατὰ τῆς Χίου, ῥίπτων κατὰ πᾶσαν σχεδὸν ἡμέραν ὑπὲρ τὰς ὀκτακοσίας βόμβας· οἱ ἐντὸς ὅμως τῆς πόλεως ἀπέκρουσαν τοὺς Ἐνετοὺς καὶ τὸ μὴ ἀρκούντως γεγυμνασμένον πεζικὸν τούτων ὑπέστη ἐπαισθητὰς ζημίας. Κλονιζομένων τῶν

πειχῶν ἐκ τοῦ ἀδιαλήπτου τούτου πυροβολισμοῦ, οἱ Ἕνετοὶ ἐπεχείρησαν ἔφοδον κατὰ τῆς πόλεως· ἅτε δὲ εἶχον ἤδη στήσει τὰς κλίμακας καὶ ἦσαν ἐπ' αὐτῶν, τότε ὁ Μοντάλδος ἀνοίξας αἴφνης τὰς πύλας, καὶ προπορευόμενος τῶν περὶ αὐτὸν, ἐπέπεσε τοσοῦτον ὀρμητικῶς κατὰ τῶν πολιορκούντων, ὥστε τοὺς μὲν ἐν ταῖς κλίμαξιν ἔρριψε χαμαὶ ἀνηλεῶς, ἐν αἵματηρᾷ δὲ προσβολῇ πλήθος ἐχθρῶν ἐφόνησε καὶ ἤθελε καταστρέψει ὀλοσχερῶς αὐτούς, εἰ μὴ ἡ νύξ ἐπερχομένη, ἐχώριζε τοὺς διαμαχομένους. Τότε ὁ Σκαραμούτζικς ἀπεφάσισε νὰ κυριεύσῃ τὴν Χίον δι' ὑπογῶμων· ἀλλ' ἐνῶ διηύθυνεν ἄοπλος τὰς πρὸς κατασκευὴν αὐτῶν ἐργασίας, ἐφονήθη ὑπὸ βέλους, τοῦτο δὲ καὶ ἡ εἰδησις ὅτι ἐκ Περαίας ἀφικνεῖται ἐπικουρία, ἀπεθάρρυνε μὲν τοὺς Ἕνετοὺς, ἐνεθάρρυνε δὲ τοὺς Γενουησίους. Καὶ ὄντως μετ' ὀλίγον κατέπλευσαν δύο γαλέραι, αἵτινες διασχίσασαι τὸν στόλον τῶν Ἕνετῶν, συνέδραμον γενναίως τοὺς συμπατριώτας των. Τότε μόνον ὁ Μοτζενίγος ἐνεθυμήθη τὴν συμβουλήν τοῦ Σκαραμούτζικς, καὶ λύσας, τῇ 17 Ἰανουαρίου 1432, τὴν πολιορκίαν, καὶ καταστρέψας κήπους, ἀμπέλωνας καὶ μαστιχοῦδενδρα τῶν Χίων, ἀπῆλθεν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Γένουα ἐν τῷ μεταξὺ δὲν ἔμεινε ἄεργος, διότι εἰς τὴν πρώτην εἰδησίαν τῆς πολιορκίας, ἔστειλε πέντε πλοῖα πρὸς ἐπικουρίαν τῆς Χίου ὑπὸ τὸν Θωμάν Τζέβαν, ὅστις ὅμως μόλις κατὰ Μάρτιον, ἦτοι ὅτε οἱ πολιορκοῦντες εἶχον ἤδη ἀναχωρήσει, κατέπλευσεν εἰς Χίον. Ταῦτοχρόνως παρεκάλεσε τὸν Σουλτάνον Μωάμεθ Β' δι' ἐπιστολῆς νὰ συνδράμῃ τοὺς Μαονεῖς, καὶ ἐμποδίσῃ τοὺς Ἕνετοὺς τοῦ νὰ κτίσωσι νέον τι φρούριον ἐπὶ τῆς Γενέδου. Τῇ 17 Δεκεμβρίου 1431 ἀπέστειλε πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Θεόδωρον τὸν δεσπότην τοῦ Μωρέως, πρέσβυν τὸν Ἀνδρέαν δὲ Μαρίνην, ὅπως παροτρύνῃ αὐτὸν νὰ προσβάλῃ τὴν Κρήτην· τῇ δὲ 3 Φεβρουαρίου 1432 πρὶν ἢ γνωσθῇ ἔτι ἡ ἄρσις τῆς πολιορκίας τῆς Χίου, ἐστάλη ὁμοίως πρεσβεία εἰς Μεδιόλανα, ὅπως συλλέξῃ στρατιώτας καὶ ἀγοράσῃ ὄπλα. Εἰς Ἄστην καὶ Τζέβαν, ἐμισθώθησαν ἐξ ἑκατόσιν πελτασταὶ καὶ εἰς μηχανικὸς, εἰς δὲ Λομβαρδίαν δύο βομβαρδιέροι, καὶ ἀπεστάλη προσωρινῶς ὁ Πέτρος Ρε εἰς Χίον, ὅπως ἐνθαρρύνῃ τοὺς Μαονεῖς καὶ ὑποσχεθῇ αὐτοῖς ταχεῖαν ἀφίξιν ἰσχυροῦ Γενουησίου στόλου. Ἀρχηγὸς αὐτοῦ διαρίσθη ὁ Πέτρος δὲ Τζιπριάνη Σπινόλας, μετὰ διαταγὴν νὰ προστατεύσῃ

τὴν Περαίαν καὶ τὴν Κύπρον, νὰ σώσῃ τὴν Χίον καὶ προσβάλῃ τοὺς ἐχθροὺς ἐν Κρήτῃ ἢ ἐν Εὐβοίᾳ. Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1432, ὅτε ὁ Μοτζενίγος πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἤδη ἀποπλεύσει, ὁ Σπινόλας κατέλιπε τὴν πατρίδα του καὶ μετὰ ματαίαν προσβολὴν τῆς Κερκύρας, ἐπλευσεν εἰς τὸ ἀρχιπέλαγος. Κυριεύσας τὴν Νάξον, προσέβαλε μοῖραν Ἕνετικῶν πλοίων, ἐνίκησεν αὐτὰ καὶ κατεδίωξε μέχρι Καρύστου, ἧς, ἀλωθείσης, αἱ κλειδὲς ἐκόσμησαν τὴν πύλην τῆς ἀκροπόλεως τῆς Χίου· περαιώσας δὲ τὴν ἐνδικητικὴν του ταύτην ἐκστρατείαν ὁ Σπινόλας, ἔμεινε ἡμέρας τινὰς εἰς τὸν λιμένα τῆς Χίου, ἵνα προμηθευθῇ ζωοτροφίας, καὶ ἐπέστρεψε τὸ φθινόπωρον εἰς Γένουαν, ἐνθα τῷ ἀπενεμήθησαν πλείστα τιμαί. Ἀλλ' οὐχὶ τοσοῦτον εὐμενῶς ὑπεδέξατο καὶ ἡ γερουσία τῆς Ἕνετίας τὸν ναύαρχόν της Μοτζενίγον, διότι ἐνάξασα αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν τεσσαράκοντα ὅτι δῆθεν ἐν τῇ ἀλώσει τοῦ λιμένος τῆς Χίου δὲν διένειμε τὰ λάφυρα εἰς τοὺς μισθοφόρους, ὅτι ἐν γένει δὲν ἐνεθάρρυνεν αὐτούς δι' ἀναλόγων ἀμοιβῶν, ὅτι ἀντὶ νὰ προσβάλῃ κατ' ἀρχάς τὸ φρούριον ἀπὸ ἐν μόνον μέρος τὸ προσέθηκε πανταχόθεν, ὅτι δὲν μετεχειρίσθη ἀρκετὸν στρατὸν εἰς τὴν πολιορκίαν καὶ ὅτι ἀποχωρῶν ἔκαυσε τὰ πολεμεφόδια, κατεδίωξεν αὐτὸν εἰς πεντακοσίων λιβρῶν πρόστιμον καὶ εἰς δεκάμηνον εἰρκτὴν ἐντὸς τῶν καταβοηρῶν (rozzi)· τοιοῦτοτρόπως ὁ ναύαρχος ἐπλήρωσε τὴν ἀτυχίαν τοῦ κράτους. Ἐνήχθη δὲ καὶ ὁ μοίραρχος Βενιέρος, ἀλλ' ἠθωώθη, ἀφοῦ διετέλεσεν ἱκανὸν χρόνον καθειργμένος ὡς ὑπόδικος. Μετ' ὀλίγον κατηρτίσθη εἰρήνη μεταξὺ Ἕνετίας καὶ Γενούης, καὶ ἂν τῷ 1434, τῷ 1441 καὶ τῷ 1444 συνέβησαν ἐριδές τινες μετὰ τῆς Μαόνας, ὅ ἐκ τῶν Τούρκων ὅμως ἐπιλείμενος κίνδυνος ἠνάγκαζεν αὐτούς ν' ἀπέχωναι πάσης συμπλοκῆς, καὶ διὰ τοῦτο ὅτε μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ κάτοικοι τῆς Σκύρου ἤθελον νὰ ὑποταχθῶσιν οἱ μὲν τῇ Μαόνα, οἱ δὲ τῇ Ἕνετίᾳ, Χιὸς τις ὁ Παῦλος Κορέζιος ἐκάλεσεν ἐν ὀνόματι τῆς Μαόνας τὴν Ἕνετίαν νὰ καταλάβῃ τὴν νῆσον ἐκείνην, καθότι ἡ Ἕνετία ἠδύνατο νὰ ὑπερασπίσῃ αὐτὴν κάλλιον ἢ οἱ Ἰουστινιάναι, οἵτινες τότε ἠπειλοῦντο ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ματαίως ἐστράφησαν πρὸς τὸν Πάπαν Πίον Β', ὅστις ἐν τῇ τότε καθ' ἅπασαν τὴν Χριστιανοσύνην ἐπιπολαζούσῃ ἀδρανεῖα, δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃ εἰμὴ διὰ κενῶν ὑποσχετικῶν ἐπιστολῶν. Ἀναβιάσαντες εἰς ἑξ̄ χιλιάδας τὸν τέως φόρον

(χαράτζ) τῶν τετρακισχιλίων δουκᾶτων ἐσώθησαν ἀπὸ τῆς ἀρχομανίας τοῦ Σουλτάνου, ἀλλὰ ἐν ἔτει 1455 ἔλαβεν οὗτος ἀφορμὴν ὅπως καταπολεμήσῃ τοὺς Μαονεῖς. Ὁ Φραγκίσκος Δραπέριος, Γενουήνσιος πλούσιος εὐγενῆς τοῦ Πέρα, εἰς τῶν προδόντων τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ πρῶην ἐνοικιαστὴς τῆς Φωκαίας, ἰσχυρίζετο ὅτι ἡ Μαόνα ὄφειλεν αὐτῷ ἐκ στυπτηρίας τεσσαράκοντα χιλιάδας χρυσῶν νομισμάτων, τῆς Μαόνας ἀνησαμένης τὴν ὑπαρξίν τοιαύτου χρέους. Κατὰ συνέπειαν Τουρκικὸς στόλος ὑπὸ τὸν Χαμζᾶ βέην διεστάχθη νὰ εἰσπράξῃ τὰ χρήματα, καὶ τὸ ἔαρ τοῦ 1455 προσορμισθεὶς εἰς Χίον ἐγγὺς τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου, κατέστρεψεν ἀμπελῶνας τε καὶ κήπους· ἐπειδὴ δὲ ἡ πρωτεύουσα ἀπὸ τοῦ 1440 ἐκ νέου ὀχυρωθεῖσα, ὑπερησπίζετο ὑπὸ γενναίων προμάχων, καὶ εἰκοσι Γενουηνῶν πλοίων εὐρισκομένων ἐν τῷ λιμένι, ὁ Χαμζᾶς δὲν ἐπειράθη νὰ πολιορκήσῃ αὐτήν, ἀλλὰ προσεκάλεσε τὴν Μαόναν νὰ πέμψῃ πρέσβεις πρὸς τὸν ἐπὶ τοῦ στόλου εὐρισκόμενον Δραπέριον. Δύο Ἰουστινιᾶναι, ἐν οἷς καὶ ὁ γηραιὸς καὶ πολῦτροπος Κβιλίκος Φορνέττος διωρίσθησαν νὰ ὑπάγωσιν ὡς τοιοῦτοι, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιστρέψωσιν ἐκ φόβου· οὐχ ἦττον ὅμως ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἀπήχθησαν εἰς Ρόδον, ἔνθα συνωμολογήθη συνθήκη τίς, καθ' ἣν οἱ Μαονεῖς μετὰ τοῦ Κβιλίκου ὑπερεοῦντο νὰ πέμψωσι καὶ ἑτέρους πρέσβεις εἰς Ἀδριανούπολιν πρὸς βήθμισιν τῆς υποθέσεως τοῦ Δραπερίου. Ὅτε ὅμως οἱ Τούρκοι ἐπέστρεψαν ἐκ Ρόδου εἰς Χίον καὶ ἔμειναν αὐτόθι ἡμέρας τινάς, ἐπῆλθε συμπλοκή τις μετὰξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Χίων, διότι ἀρξαμένου ἑνὸς τῶν Τούρκων ἐν πάσῃ ἀμερινοσύνῃ νὰ καταστρέφῃ ἐκκλησίαν τινα χριστιανικὴν, καὶ φονευθέντος διὰ τὴν πράξιν του ταύτην ὑφ' ἑνὸς Γενουηνῆ, ἔδραμον ἑκατέρωθεν οἱ μὲν κατὰ τῶν δὲ καὶ συνεπλάκησαν ἐπὶ μακρὸν, μέχρις οὗ οἱ Τούρκοι ἠναγκάσθησαν νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν, ἀπολέσαντες καὶ ἐν πλοῖον αὐτῶν.

Φοβούμενοι τὴν ἐκδίκησιν τοῦ Σουλτάνου οἱ Χίοι ἠτήσαντο τὴν συνδρομὴν τῆς Γενούης, ἥτις στενοχωρημένη οὖσα ὑπὸ τοῦ Ἀλφόνσου τῆς Ἀραγωνίας, μικρὰν μόνον ἐπικουρίαν πεντακοσίων ἀνδρῶν ἐπὶ δύο γαλερῶν ὑπὸ τὸν Πέτρον Ἰουστινιᾶνην ἐδυνήθη νὰ πέμψῃ, ἔγραψε δὲ σύμμαχον τῇ 26 Αὐγούστου 1455 πρὸς τὴν φρατρίαν καὶ τῇ 7 Ἀπριλίου τοῦ ἐπιόντος ἔτους πρὸς Ἐρζῆκαν ΣΓ' τῆς Ἀγγλίας παροτρύνουσα αὐτοὺς μά-

την, ὅπως προσφέρωσι βοήθειαν. Ἐν τούτοις, περὶ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1455, κατέπλευσαν εἰκοσι δύο τουρκικαὶ τριήρεις ὑπὸ τὸν Γιονοῦς βέην ἵνα τιμωρήσωσι τοὺς Χίους· θυελλὰ τις ὅμως ἐνακήψασα, μέρος μὲν τοῦ στόλου κατέστρεψε, τὸ δ' ἐπίλοιπον ἠνάγκασε νὰ προσφύγῃ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἔνθεν ὁ Γιονοῦς ἀπεφάσισε ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῆς Μαόνας τὴν Νέαν Φώκαιαν. Καὶ δὴ, ἀφικόμενος ἐκεῖ, προσεκάλεσε τὸν ἐνοικιαστὴν Πάριδαν Ἰουστινιᾶνην καὶ τοὺς λοιποὺς προκρίτους τῆς πόλεως, νὰ προσέλθωσιν αὐτῷ καὶ, προσελθόντων ἐκείνων, τῇ 31 Ὀκτωβρίου, ἐδέξατο τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως. Ἀσπλάγχχνος δὲ φερόμενος, τοὺς μὲν Γενουηνοὺς ἐμπόρους ἐλήστευσε καὶ ἐξεδιόξεν ἐκεῖθεν, παῖδας δὲ καὶ κόρας ἀπήγαγε καὶ κατ' οἶκους ὡς ἀνδράποδα ἐπώλησε. Καταλιπὼν αὐτὸς τοποτηρητὴν ὁ Γιονοῦς, ἐστράφη τῇ 15 Νοεμβρίου, πρὸς τὴν ἀρχαίαν Φώκαιαν, ἣν καὶ ἀφείλετο τῇ 24 Δεκεμβρίου ἀπὸ τοῦ ἐκ διαδοχῆς ἐνοικιαστοῦ, ἡγεμόνος τῆς Λέσβου. Τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐστράφη καὶ κατὰ τῆς Χίου, ἥ τις ἀπηλλαγὴ φοβερωτάτης καταστροφῆς τῇ ἀποτίσει τριάκοντα χιλιάδων χρυσῶν νομισμάτων διὰ τὴν καταστραφεῖσαν γαλέραν, καὶ τῇ ἐπανειλημμένῃ αὐξήσει τοῦ φόρου εἰς δεκακισχίλια δουκᾶτα. Πιστῶς ἀπέτιεν ἡ Μαόνα ἐτησίως τὸ ποσὸν τοῦτο, εἰ καὶ τῷ 1457 παπικὸς στόλος καταπλεύσας εἰς τὸ ἀρχιεπέλαγος παρώτρυνεν αὐτήν ν' ἀποτινάξῃ τὰς ὑποχρεώσεις ταύτας· ἀλλ' ἐκείνη, ἐξοπλιζομένη ἀκαταπαύτως, διεσκέδαζε διὰ τακτικῆς πληρωμῆς τοῦ φόρου πᾶσαν ἀφορμὴν προσβολῶν· ἔνεκα δὲ τούτου ἡ Χίος ἔμεινεν ἀνενόχλητος, τῷ 1462, ὅτε οἱ Γενουηνοὶ κύριοι τῆς Λέσβου ἐδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἐδυνήθη δὲ ἀντὶ χρημάτων νὰ συνδράμῃ καὶ τὸν Λουδοβίκον τῆς Σαβοΐας, βασιλέα τῆς Κύπρου, κατὰ τοῦ ἀντιπάλου του Ἰακώβου Β'. Ἐν τούτοις διὰ πάντα ἐνδεχόμενον κίνδυνον παρεσκευάζετο ἐν Γενούῃ, τῷ 1463, στόλος ἵνα ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τῆς Χίου τὰς συμφοράς τῆς Λέσβου. Μέλος τῆς Μαόνας, ὁ Ἰωάννης Ἀντώνιος Λόγγος, ἐπέμφθη εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ οὗτος, φαίνεται, ἐξηγόρασε πλεόν τοῦ δέοντος τοὺς Τούρκους, διότι τῷ 1469, εἰσῆχθη ἐν Γενούῃ εἰς δίκην ἐπὶ νοσησιμῶ χρημάτων, εἰ καὶ ἀπέδειξεν ὅτι εἰς Προῦσσαν ἐδανείσθη παρὰ τοῦ Τούρκου Χρήστου Καθούρνογλου, δισχίλια δουκᾶτα διὰ λογαριασμὸν τῆς Μαόνας, καὶ κατεδικάσθη εἰς πληρωμὴν σημαντικοῦ ποσοῦ, οὐχὶ δ', ὡς ὁ Φρεδερίτζης λέγει, εἰς ἀγχάνην. Ὅτε, τῷ 1470, οἱ Τούρκοι ἐπολιόρκησαν

τὴν Εὐβοίαν, Ἐνετικαὶ γαλέραι συνέλαβον, τῇ 15 Ἰουνίου τὸ Χιακὸν πλοῖον, ὃ ἔφερε τῷ Σουλτάνῳ τὸν ἐτήσιον φόρον πεντακισχιλίων δουκάτων καὶ ἑκατὸν πήχεις πορφύρας διὰ τοὺς βεζύρας τοῦ ἀλλὰ τὸ γεγονός· τοῦτο οὐδεμίαν συνέπειαν ἔσχε διὰ τὴν Μαδόναν. Χείρω δ' ἔκβασιν δι' αὐτὴν ἔσχεν ἡ ἄφιξις, ἐν ἔτει 1472, τοῦ Ἐνετοῦ ναύαρχου Πέτρου Μοτζενίγου εἰς Χίον, διότι θέλων νὰ ἐκδικηθῇ ὁ Σουλτάνος, ἠπειλόησε, τὸ ἐπιὸν ἔτος, τὴν νῆσον διὰ κατοχῆς. Ἡ Γένουα ἐξόπλισε τότε εἰκοσι πλοῖα· ἀλλ' ὁ Μωάμεθ ἤθελε νὰ ταπεινώσῃ τοὺς Ἰουστινιάνους. Ἐπανελάβε λοιπὸν τὰς αὐτὰς ἀπειλὰς, τῷ 1575, καὶ ἡ Μαδὸνα ἠναγκάσθη νὰ ψηφίσῃ νέους φόρους πρὸς ἐξοπλισμὸν πλοίου 250—300 ἀνδρῶν. Ἐγκατέλιπε σύναμα τότε τὰ ἐπὶ τῆς νήσου Σάμου δικαίωμάτῃς, καὶ μετεκόμισε τοὺς κατοίκους εἰς Χίον, καταλιπούσα τὴν νῆσον ταύτην μετὰ τοῦ κλάυ λιμένος τῆς εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων· ὀψιαιτέρον δὲ, τῷ 1481, κατέλιπε καὶ τὴν Ἰκαρίαν ὑπὲρ τῶν ἵπποτῶν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, οἷς πολὺ πρότερον εἶχε παραχωρήσει καὶ τὴν Κῶ· οἱ λιμένες ἀμφοτέρων τούτων τῶν νήσων ἦσαν εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, ὥστε δὲν παρεῖχον ἑλκυστικὰς ἰδιότητας εἰς τοὺς Τούρκους πειρατὰς. Τῷ 1477 οἱ Τούρκοι πάλιν ἠπειλοῦν τοὺς Χίους, καὶ τῷ 1479 προσέβαλον αὐτούς, πρὶν δ' ἢ γνωσθῇ εἰς Γένουαν ὁ κίνδυνος οὗτος, περιῆλθε τῇ 7 Σεπτεμβρίου εἰς Ἐνετίαν οἱ εἰδήσεις ὅτι οἱ Τούρκοι ἐλήθισαν τὴν Χίον καὶ ἀπήγαγον εἰς δουλείαν χιλίους Χίους. Ὅπως δὲ μὴ πάθωσιν, ἐν ἔτει 1480, τὰ αὐτὰ, ὅτε οἱ Τούρκοι ἐξστράτευσαν κατὰ τῆς Ρόδου, οἱ Ἰουστινιάνοι ἠναγκάσθησαν νὰ ἐξαγοράσωσι τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν ἀντὶ δεκακισχιλίων χρυσῶν ὑπερπύρων. Τὸ ὄνειρον πολλῶν ὅτι μετὰ τὸν θάνατον Μωάμεθ τοῦ Β' ἔμελλε ν' ἀφῆθῃ αὐτοῖς ὁ φόρος δὲν ἐπραγματοποιήθη, καθὼς οὐδὲ ἡ ἐκ νέου ἀνάκτησις τῆς Φωκαίας καὶ Λέσβου.

Μεθ' ὅλας τὰς ἐντόνους δημηγορίας τοῦ πατρὸς Δομνίκου δὲ Πόντζη ὑπὲρ τῆς συστάσεως νέας σταυροφορίας, ἡ Γένουα ἤρκειτο πέμπουσα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν στρατὸν, οἱ δὲ Ἰουστινιάνοι πληρώνοντες τακτικώτατα τὸ χαρακτῆρι· ἀλλὰ καὶ οὕτω, τασούτων ἐστανοχώρου τὴν Μαδόναν οἱ Τούρκοι ἀπαιτοῦντες ἀδίκως, πολλάκις ἀποζημιώσεις παρ' αὐτῆς, ὥστε αὐτῇ τῇ 8 Φεβρουαρίου 1488 ἐκήρυξεν ἐπίσημως ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς δὲν ἐνέχεται εἰς οὐδεμίαν τοιαύτην ἀπαίτησιν οὔτε ἀπὸ Μαοναχίου, οὔτε ἀπὸ Χίου, καὶ ὅτι ἕκαστος

ἔχει τὴν εὐθύνην του διὰ πᾶσαν τοιαύτην. Ἐν ἔτει 1495, μέγας Τουρκικὸς στόλος ἤθελεν ἀναμφιδόλως κατακτήσει τὴν νῆσον, εἰ μὴ ἔσπευδε πρὸς ἐπικουρίαν τῆς ὁ ἀτρόμητος Θωμᾶς Ἰουστινιάνης μετὰ τριακασίων λογαδῶν στρατιωτῶν, καὶ εἰ μὴ ἐδάμαζον ἐν μέρει οἱ Ἐνετοὶ τὸν φόβον ἐχθρόν. Οὕτως οἱ Μαονεῖς διετηροῦντο μέχρι τοῦ ἡμίσεος τῆς ἐκκαίδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, ὅτε, τῷ 1537, ὁ βαρῶνος Σαιντ-Βλανκάρδ διερχόμενος ὡς ἀπεσταλμένος Φραγκίσκου Α' τοῦ ἀρχιεπέλαγος, ὑπεδέχθη, τῇ 20 Δεκεμβρίου, εἰς Χίον ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Μαδόνας Βενεδίκτου Ἰουστινιάνου καὶ ἐπρομηθεύθη μὲ τροφίμα καὶ χρήματα τόσῳ γενναίως, ὥστε ὁ βαρῶνος τὸν ἐσύστησε λίαν θερμῶς εἰς τὸν Σουλτάνον, ἐπιστρέφον δὲ πάλιν εἰς τὰ ἴδια ἔμεινεν ἐπὶ τρεῖς ἔτι ἑβδομάδας εἰς Χίον. Ὁ διάδοχος αὐτοῦ βαρῶνος Δ' Ἀραμῶν, κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1550, ὡσαύτως ἐπεσκέψατο τὴν νῆσον γενόμενος δεκτὸς μετὰ τῶν κῦτῶν φιλοφροσυνῶν, τιμῶν, καὶ δώρων καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ Ἰωσήφ Ἰουστινιάνου, προξένου Γάλλου εἰς Χίον. Ἐτι φιλικωτέρα ὑπῆρξεν ἡ ὑποδοχή, ἥς ἔτυχε, τῷ 1552, ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ οἴκου του Βικεντίου Ἰουστινιάνου, γαλλικὸς στόλος ὑπὸ τὸν πρίγκιπα Λουδοβίκον τοῦ Λουξεμβούργου ἐξ εικοσιτεσσάρων γαλερῶν, διατρίψας ἑκτὼ μῆνας ἐν Χίῳ. Περὶ τῆς καλῆς ὑποδοχῆς ταύτης ὑπάρχει ἐπίσημον ἔγγραφον τοῦ πρίγκιπος· ἀλλ' ὅμως ἐπῆλθεν ἀκαλύτως καὶ ἡ καταστροφή, διότι ἡ Γένουα λησμονήσασα ἀχαρίστως τὰς πολυκαρίθμους ἐκδουλεύσεις, ἃς προσήνεγκεν αὐτῇ τὸ γένος τῶν Ἰουστινιανῶν, καὶ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς τοῦ νὰ τοὺς ὑπερασπίξῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν, τοὺς ἐθυσίασεν ἀπίστως. Ὅτε, τῷ 1558, ἡ Γένουα ἔπεμψε πρὸς τὸν Σουλτάνον πρεσβεῖαν τινὰ, ἐνετείλατο, τῇ 2 Μαρτίου, εἰς τὸν πληρεξούσιον Φραγκίσκον Δι-Φράνκη Τορτορίνον, καθ' ἣν περίπτωσιν ἔλθωσι πρέσβεις τῆς Μαδόνας ἐκ Χίου εἰς Κωνσταντινούπολιν ν' ἀρνηθῇ τὰ κυριαρχικὰ δικαίωματα τῆς Γενούης ἐπὶ τῆς Χίου, ἵνα μὴ δοθῇ ἀφορμὴ σκανδάλων καὶ παρεξηγήσεων. Διὰ τῆς πράξεως ταύτης τὸ τελευταῖον ἐμπόδιον εἰς πραγματοποίησιν τῶν σχεδίων τοῦ Σουλτάνου Σουλεϊμάν Β' ἤρθη ὥστε, καίτοι ἡ Γένουα ὑπεσχέθη νὰ πληρώσῃ τῇ Μαδόνᾳ 152,250 λίβρας ἐψέποτε ἡ νῆσος ἤθελεν ἀπολεσθῇ ἐξ αἰτίας τῆς Γενούης, ἐκείνη οὔτε τὴν πτώσιν τῆς Χίου ἐμπόδισε (καίτοι δυνάμενη, διότι εἶχε γνῶσιν ἐν ἔτει 1564 τοῦ μεγάλου ἐξοπλισμοῦ τῶν Τούρκων, καὶ ἡ νῆσος

ἔπεσε τῷ 1566) οὔτε τοῖς Ἰουστινιάναις ἀπέτισε τὸ ὀφειλόμενον ποσόν.

Συνεπεία πολλῶν χρεῶν ἡ Μαόνα ἠμέλησεν ἀπὸ τοῦ 1564 τὴν ἐτησίαν πληρωμὴν τῶν δεκατετρακισχιλίων χρυσῶν νομισμάτων καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῶν πρὸς τοὺς βεζύρας δώρων τῆς πορφύρας πρὸς τούτους, πάντες οἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως δραπετεύσαντες δούλοι ἐγένοντο δεκτοὶ εὐμενῶς εἰς Χίον. Συνέβη κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον νὰ δραπετεύσῃ καὶ εἰς δούλος τοῦ Μεγάλου Βυζύρου Μωχαμὲτ πασᾶ καταφυγόντος δ' ἐκεῖνου εἰς Χίον, ὁ βεζύρης ἠτήσατο παρὰ τῆς Μαόνας ἢ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἢ ἀντ' αὐτοῦ πληρωμὴν σημαντικοῦ ποσοῦ ὡς λύτρα. Ὁ Βικέντιος Ἰουστινιάνης, ἀρχηγὸς τῆς Μαόνας καὶ ἑπαρχος τότε τῆς νήσου, ἐπροτίμησε τὸ δεύτερον, καὶ δὴ ἔπεμψεν εἰς τὸν παντοδύναμον βεζύρην χρήματα πολλὰ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου του, ὅστις ὅμως δολίως κατακρατήσας τὰ χρήματα, ὤχετο ἀπιών. Τότε ὁ βεζύρης παρεκίνησε Σουλεϊμὰν τὸν Β' νὰ δώσῃ τέλος εἰς τὴν ἐπὶ τῆς Χίου κυριαρχίαν τῆς Μαόνας· τῇ δὲ 14 Ἀπριλίου 1566 κατέπλευσεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ ὀγδοήκοντα γαλερῶν ὁ ναύαρχος Πιαλῆ πασᾶς εἰς τὸ στενὸν τῆς Χίου καὶ διέμενεν ἐκεῖ μίαν ἡμέραν. Ὁ Βικέντιος ἔπεμψεν ἀμέσως δύο πρέσβεις πρὸς τὸν Πιαλῆν, προσκαλῶν αὐτὸν νὰ προσορμισθῇ εἰς τὸν λιμένα, καὶ δικαιολογῶν ἑαυτὸν ὅτι ἕνεκα τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου πάσχα δὲν ἐδύνατο αὐτὸς νὰ τὸν ὑποδεχθῇ ἀμέσως. Ὁ Τοῦρκος μετὰ προσπεποιημένης εὐμενείας ἀπήντησεν ὅτι κατ' οὐδὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐνοχλήσῃ τὴν ἑορτὴν, ἐζήτει ὅμως τὴν ἄδειαν ὅπως, ἂν δὲν ἐμπόδιζέ τι, τῷ ἐπιτρέψωσι νὰ εἰσαγάγῃ εἴκοσι γαλέρας ἐντὸς τοῦ λιμένος. Καὶ ὄντως ὁ Τουρκικὸς στόλος τριχῆ διαιρεθεὶς τὴν ἐπιούσαν, εἰσῆλθε καὶ κατέλαβε τρία διάφορα μέρη τοῦ λιμένος· ὁ δὲ ναύαρχος διὰ τῶν παρακειμένων ἀγρῶν ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν πόλιν, καθόσον Γραικοὶ καὶ Γενουήνσιοι, οὗς συνήντα καθ' ὅδον τῷ προσέφερον τὰς ὑπηρεσίας των. Ἴνα καταπεύσῃ καλῶς ὁ Πιαλῆς ἀνῆλθεν ἐπὶ τινα λόφον, ἐξ οὗ ἐδύνατο νὰ παρατηρήσῃ τὸ φρούριον, καὶ ἐπιστρέψας μετ' ὀλίγον εἰς τὸν στόλον, προσεκάλεσε τὸν Βικέντιον μετὰ τῶν δώδεκα κυβερνητῶν τῆς νήσου τῷ λόγῳ ὅτι ἔχει νὰ συνδιασκεφθῇ μετ' αὐτῶν περὶ σπουδαίου ἀντικειμένου πρὶν ἢ ἀναχωρήσῃ διὰ Νεάπολιν, πρὸς ἣν ἀφώρα ἡ ἐκστρατεία του. Ἐκεῖνοι δὲ μετὰ μεγάλην σύσκεψιν, ἥτις δὲν ἦτο βεβαίως ἀπηλλαγμένη σοβαρῶν

ὑπονοιῶν, μετέβησαν ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος, προτιθέμενοι νὰ ἰκετεύσωσι τὸν Πιαλῆν ὅπως μὴ λεηλατήσῃ τὴν νῆσον, ἀλλ' οὗτος τὸ πρῶτον ὑποδεξάμενος αὐτοὺς φιλικῶς, αἴφνης τοὺς ἐδέσμευσε δι' ἀλύσεων, καὶ σημείου δοθέντος, γενιτζαροὶ ὤρμησαν εἰς τὴν πόλιν, κατέλαβον σχεδὸν ἄνευ ἀντιστάσεως τὸ φρούριον, καὶ καταβιάσαντες τὴν σημαίαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἀνεπέτασαν τὴν τῆς ἡμισελήνου. Στίφος αὐτῶν ἐγύμνωσε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Πέτρου, καὶ τις ἀρνησίθρησκος λαθὼν ἐκ τοῦ ἁγίου ποτηρίου τὴν ἱεράν ὄστιαν, ἠρώτησεν εἰρωνικῶς τὸν ἐπίσκοπον Τιμόθεον Ἰουστινιάνην (ἀπὸ 14 Ἀπριλίου 1564 τοιοῦτον ὄντα, καὶ ὡς ἐπίσκοπον τοῦ Στρόγγολη θανόντα) ἂν αὕτη ἦνε ὁ θεὸς τῶν χριστιανῶν ὅτε δ' ἐκεῖνος τῷ ἀπεκρίθη ὅτι ἡ ἱερά ὄστια εἶνε μυστήριον τῆς πίστεως, ὁ ἀρνησίθρησκος βίψας αὐτὴν ἐπὶ τῆς γῆς ἠτοιμάζετο νὰ τὴν καταπατήσῃ· ἀλλ' ὁ ἐξηκοντατετραετής γέρον, γονυκλιτήσας πρὸ τοῦ ἱεροσύλου, τὸν ἰκέτευε νὰ φονεύσῃ αὐτὸν πρὶν ἢ πράξῃ τὴν ἀνομίαν ἐκείνην. Καὶ ἀπέσχε μὲν ὁ βάρβαρος τῆς πράξεως, ἀλλ' ἡ μὲν ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Πέτρου μετεβλήθη εἰς τζαμίον, ἄλλαι δὲ ἄρδην κατεστράφησαν. Τότε ὁ Πιαλῆς εἰσῆλθε θριαμβευτικῶς εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐμπόδισεν ἐπὶ ποινῇ θανάτου τὴν μετανάστευσιν εἰς τοὺς κατοίκους, μεθ' ὧν μετὰ τὴν λεηλασίαν τῆς πόλεως εἶχε συνομολογήσει ὑποφερτὴν τινα συνθήκην· μετὰ παρέλευσιν δὲ τινος καιροῦ μόνον διὰ Σουλτανικῆς διαταγῆς ἐπετρέπετο αὐτοῖς ἡ μετανάστευσις. Ἐν τούτοις ὁ Βικέντιος, οἱ δώδεκα Κυβερνηταὶ καὶ οἱ πρόκριτοι τῶν Μαονέων σὺν γυναίξιν καὶ παισὶν αὐτῶν μετεκομίσθησαν ἐπὶ πέντε πλοίων εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα ἐκ τῶν παιδῶν των διετάχθησαν οἱ μὲν ἔχοντες ἡλικίαν 12—16 ἐτῶν νὰ γείνωσι Τοῦρκοι καὶ καταταχθῶσιν εἰς τὸ σῶμα τῶν Γιανιτζάρων, οἱ δὲ νεώτεροι ἐπετρέπη νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. Εἴκοσι καὶ εἰς παῖδες ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Ἰουστινιανῶν ἐπρόκειτο διὰ πάντων τῶν ἀπειλητικῶν μέσων ν' ἀλλαξοπιστήσωσιν· ἀλλ' ἐκ τούτων τρεῖς μόνον οἱ ἀδυνατώτεροι (Ζαμβατίστας Φορνέττος, μετονομασθεὶς Μουσταφᾶς, Ἰωάννης Βάνκας καὶ Δομίνικος Κάστρος, πρὸς δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης Γαριβάλδος μετὰ τῶν δύο υἱῶν του) ἐνέδωσαν, δεκαοκτῶ δὲ (Φιλιππίνος, Γεώργιος, Παῦλος — ἴσως καὶ Ἰωσήφ καὶ ἱερώνυμος — Κάμπη, Βαρθολομαῖος Ἰουστινιάνης, Σκηπίων, Κορνήλιος, Ἡρακλῆς, Ἰππόλυτος, Μανέ-

λιας, Σεβαστιανὸς Γαριβάλδος, Βρίντζιος Ὀλιβιέρος, Φραγκίσκος, Πασχάλης, Ἀντόνιος, Ἰωάννης, Φραγκῆλος, Πασχάλης Ἰουστινιάνης καὶ δύο ἕτεροι ὧν ἄγνωστά εἰσι τὰ ὀνόματα) καίτοι ἀνηλεῶς βασανισθέντες, ἀντέστησαν πρὸς τὰς βασάνους, καθόσον μάλιστα καὶ αἱ μητέρες των εἰσαχθεῖσαι ἐντὸς τῶν εἰρκτῶν ἐνεθάρρουν αὐτοὺς νὰ ἐγκαρτερήσωσι καὶ ὑπομείνωσι τὰ ἔσχατα ὑπὲρ τῆς θρησκείας. Τῇ 6 Σεπτεμβρίου 1566 οἱ δεκαοκτώ οὗτοι νεαροὶ μάρτυρες παρέδωκαν τὸ πνεῦμα, ἀπανθρώπως βασανισθέντες, καὶ καταταχθέντων ἐν τοῖς ἁγίοις, εἰκὼν τις ἐν τοῖς ἀνακτόροις τῶν δολφῶν διακονίζει τὸν θάνατον αὐτῶν. Οἱ πρόκριτοι τῆς Μάονας καὶ οἱ ἐνήλικες ἐξωρίσθησαν εἰς Κριμαίαν, ἔνθα πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπεβίωσαν, ἕτεροι δ' ἐπανέκαμψαν, κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1567 εἰς Χίον καὶ Γένουαν, τοῦ Γάλλου πρεσβευτοῦ δὲ Γραντερί-δε Γρανσάμ. μεσολαβήσαντος ὑπὲρ αὐτῶν παρὰ τῷ Σουλτάνῳ. Οἱ πλείστοι τῶν Ἰουστινιανῶν ἐπέστρεψαν εἰς Γένουαν, καὶ μάτην ἐζήτησαν ἀπόζημίωσιν παρὰ τῆς δημοκρατίας, ἀκόμη δὲ τῷ 1805 οἱ Μαονεῖς θεωροῦντες ἑαυτοὺς ὑπάρχοντας ὡς ἑταιρία καθ' ἃ μαρτυρεῖ στήλη τις ἀπὸ τοῦ 1653—1799 ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς τραπέζης τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἠτήσαντο τὸ ποσὸν ἐξακοσίων *λουύγγων*, ἢ ἐξήκοντακισχιλίων λιβρῶν, ἃς προκατέβαλον δι' ἐγγύψιν τοῦ ἐτησίου τόκου· ἀλλ' αἱ ἀπαιτήσεις των, καίτοι ἔχουσαι τὴν ὑπόστασιν, οὐδόλως ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν, μέχρι δὲ τοῦ νῦν οὐδεμία ἐγένετο πληρωμὴ τῶν μετρητῶν τούτων χρημάτων, καὶ ἐπειδὴ τῷ 1815 ἡ Τράπεζα διελύθη, δὲν ὑπάρχει πιθανότης νὰ γείνη ποτε τοιαύτη. (ἀκολουθεῖ).

Η ΝΥΞ

ΤΗΣ ΤΩΝ ΜΑΓΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ (1).

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

Ὁ Πειράζων.

ΠΜΗΝ κατὰ τὸν Ἀπρίλιον ἐν Πράγα ἔνεκεν ὑποθέσεών μου. Ὅσας δ' εὐχαρίστους διασκεδάσεις καὶ ἂν εὐρισκον ἐκεῖ, δὲν ἠδυνάμην νὰ καταστειλω τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν μι-

κράν μου γενέθλιον πόλιν, ἔνθα ἡ νεαρὰ σύζυγός μου ἀνέμενε ἀπὸ ἐξ ἤδη ἐβδομάδων τὴν ἐπάνοδόν μου. Ἀπὸ τὸν γάμον ἡμῶν δὲν ἐχωρίσθημεν ποτὲ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον. Ἡ Φαννὴ μοι ἔγραφεν ἀνὰ πᾶσαν ἐβδομάδα ἐπιστολάς πλήρεις τρυφερότητος καὶ ἔρωτος, καὶ τοῦτο ἐπηύξανε μᾶλλον τὴν νοσταλγίαν μου, ὥστε δὲν ἐβλεπον τὴν ὥραν ν' ἀποχαιρετήσω τὴν Πράγαν καὶ νὰ διανύσω τὰ τριάκοντα τέσσαρα μίλια τὰ χωρίζοντά με ἀπὸ τὴν οἰκίαν μου.

Διὰ πάντα ὅστις δὲν ἔχει νεαρὰν σύζυγον εἰκοσιδύο ἐτῶν, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς γλαυκοὺς, τὴν κόμην ξανθὴν, καθωραϊζομένην διὰ δύο μικρῶν τέκνων ὡραίων καὶ χαρισεστάτων, καὶ ὅστις πέντε ἔτη μετὰ τὸν γάμον ἐράται ὀλιγώτερον παρὰ τὸ πρῶτον ἔτος, ἀνωφελὲς θὰ ἦτο νὰ διηγηθῶ πρὸς αὐτὸν τὰ βάσανά μου.

Ἐν συντόμῳ νύχ ἀρίστησα τὸν οὐρανὸν ὅτε αἱ ὑποθέσεις μου ἐξ ὀλοκλήρου ἐπερατώθησαν, ἀπεχαιρέτησα τοὺς εὐαρίθμους φίλους μου καὶ γνωρίμους, καὶ εἶπον εἰς τὸν ξενοδόχον νὰ μοι δώσῃ τὸν λογαριασμὸν μου. Ἦθελον νὰ ἀναχωρήσω ταχυδρομικῶς τὴν ἐπιούσαν.

Τὴν πρῶταν τῆς ἀναχωρήσεώς μου ὁ ξενοδόχος μοι ἐπορουσίασε λογαριασμὸν πλοῦσιον. Δὲν εἶχον ἀρκετὰ χρήματα διὰ νὰ τὸν πληρώσω καὶ νὰ δαπανήσω ἐν ταύτῳ καθ' ὁδόν, καὶ ἠθέλησα νὰ ἀλλάξω ἐν τραπεζικὸν γραμματίον. Ἐφερον τὴν χεῖρα εἰς τὸ χαρτοφυλάκιόν μου, τὸ ἐζήτησα εἰς ὅλα μου τὰ θυλάκια, εἰς ὅλας τὰς γωνίας τοῦ δωματίου, ἀλλὰ δὲν τὸ εὔρον. Ἠσθάνθην τότε ἑμαυτὸν κακῶς ἔχοντα, διότι τὸ χαρτοφυλάκιόν μου περιέκλειε δισχίλια σκουδα εἰς χαρτονομίσματα, καὶ, μὰ τὸν Θεόν, ἡ ποσότης δὲν εἶναι μηδαμινὴ.

Ματαιῶς ἀνέτρεψα τὰ πράγματά μου, τὸ χαρτοφυλάκιον ἐγένετο ἄφαντον.

Κύτταξ' ἐκεῖ! ἔλεγον ἐν ἑμαυτῷ, ὁ ἄνθρωπος ἔχει στιγμὴν τινα εὐτυχίας; ὁ διάβολος ἐνεδρεύει καὶ τὸν ἐμπαίζει. Δὲν ἔπρεπε νὰ εὐφραίνηται τις ἐπὶ τῆς γῆς δι' οὐδὲν, καὶ ἠθελεν ἀπαλλαγῆ πολλοῦθιμων δυσχερεσιῶν! Σήμερον ὑποφέρω δοκιμασίαν ἀνωτέραν τῶν δυνάμεών μου.

Τὸ χαρτοφυλάκιον ἡ ἐκλάπη ἡ ἀπωλέσθη. Τὸ ἐκράτουν εἰσέτι εἰς τὰς χεῖράς μου τὴν προτεροῖαν ἐσπέραν, καὶ τὸ ἔφερον ἐκ συνηθείας εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ ἐπενδύτου μου, ὅπου εἶχον καὶ τὰς ἐπιστολάς τῆς Φαννῆς. Πῶς δὲ νὰ ἀνακτήσω τὰ χαρτὰ μου; Ὅστις τὰ κατεῖχεν ἤδη ἠδύνατο εἰς μίαν στιγμὴν νὰ τὰ μεταβάλλῃ εἰς νομίσματα.

(1) Κατὰ χυδαίαν πρόληψιν ἐν Γερμανίᾳ οἱ μάγοι συνέρχονται ἐτησίως καὶ ὀργιάζουσιν ἐν τῷ ὄρει Βλοχσβέργη τῆς Χάρζης, καὶ ἡ συνέλευσις αὕτη γίνεται τὴν νύκτα πρὸς τὴν 4. Μαΐου κατ' αὐτοῦς. Σ. Μ.